

Na jarenlang trouwe dienst bij de politie kreeg de 51-jarige politieman John Luijsterburg uit Roosendaal de diagnose chronische complexe posttraumatisch-stressstoornis (PTSS). © John Lazaroms

John liep trauma's op tijdens zijn politiewerk: 'Genezen zal ik nooit. Ik heb levenslang'

PTSS

Daar zit je dan, in Zuid-Spanje. Amper 51 jaar oud en door een chronische complexe posttraumatisch-stressstoornis genoodzaakt al je schepen achter je te verbranden. PTSS. De diagnose voelde voor agent John Luijsterburg als een bevrijding en als een vonnis. „Sommige oud-collega's zeggen smalend dat ik hier elke dag vakantie vier. Ik zou alles inleveren om weer gezond terug te kunnen. De realiteit? Genezen zal ik nooit. Ik heb levenslang.”

Hij is 24 jaar als hij bij de politie gaat. „Ik wilde vechten tegen onrecht.” Die mentaliteit kenmerkt veel politiemensen. Een groot gevoel voor goed en fout. Een enorm arbeidsethos. Altijd vooruit, nooit dat stapje terug. Het zal, zo zal later blijken, ook de achilleshiel van John Luijsterburg zijn.

De jonge Roosendaler begint zijn carrière in 1991 in Rotterdam. In Groot IJsselmonde, later Barendrecht. „In West-Brabant waren geen vacatures. Dus werd het ‘de andere kant van de sloot’. Heftig? Nou ja, ik heb uiteindelijk in Brabant de meeste van mijn gediagnosticeerde trauma’s opgelopen. Bij mijn vorm van PTSS komen allerlei incidenten uit mijn verleden als een film regelmatig terug. Dissociaties noemen ze dat. Tijdens mijn behandeling hebben ze zes hoofdtrauma’s vastgesteld. Maar goed, daar zitten wel allerlei andere trauma’s aan vast. Je maakt zo ontzettend veel mee.”

(John hield een dagboek bij, hier een fragment)

Op pad met een jonge collega naar haar eerste zelfdoding. Dat is heel heftig voor haar. Enkele weken later, melding van een schietpartij in een woning. Je schakelt over op standaard procedures. Gewapend binnentreden. Al je zintuigen op scherp. Ik zie nog altijd al dat bloed. Het wapen, een dienstwapen van de politie, op de grond. En daarnaast ligt mijn jonge collega, die ik enkele dagen eerder begeleid heb naar haar eerste zelfdoding.

Bedrijfsongeval

„Ik wilde graag terug naar Brabant.” John kwam eerst in het toenmalige asielzoekerscentrum in Rijsbergen terecht, in 2000. En dan in 2001 bij politieteam Roosendaal. Hij raakt betrokken bij een bedrijfsongeval. Een oefening met collega’s loopt volledig mis. In een sluiscomplex verdrinkt de trainingsleider. John raakt zelf te water, verdrinkt bijkans en belandt op de intensive care. Het zoveelste litteken op zijn ziel. Vanuit de politie is er wel nazorg. “Ik moest ook naar het maatschappelijk werk. Maar ja, je pakt toch snel de draad weer op. Dat wordt ook van je verwacht!”

(uit het dagboek van John)

Melding zelfdoding. Op een overweg staat een trein stil. Ik weet wat ik ga aantreffen, houd er rekening mee. Rennend langs de rails, in de richting van de trein, zie ik een bloedspoor dat naar een elektriciteitskastje leidt. Naast de rails liggen voeten met enkels. Om één enkel een kettinkje. Dat beeld!! Het slachtoffer, een jong meisje, bedacht zich, wilde nog voor de trein wegduiken. Net te laat. Maar ze leeft! Ze mist haar onderbenen, maar de zware wielen hebben haar aderen dicht gereden. Zo jong!

In de cel

In 2003 komt John ook privé in de problemen. Een vechtscheiding. Valse beschuldigingen van zijn ex. Het leidt ertoe dat hij kort in de cel belandt. Uiteindelijk zelfs een jaar thuis zit. Hij is verdachte, moet zijn wapen en politie-ID inleveren. Ze zijn bang dat hij anderen, of zichzelf, wat aandoet onder deze omstandigheden.

Als hij uiteindelijk vrij wordt gesproken van alle verdenkingen, mag hij in Woensdrecht terug aan de slag. Nog geen jaar later, in 2005 wordt hij weer hondengeleider. „Ik voelde me goed. Nuttig. Collega’s zeiden, ‘jij gaat vannacht op ons passen.’ Ik was er altijd en overal bij.”

De 51-jarige politieman John Luijsterburg met zijn hond © John Lazaroms

(uit het dagboek van John)

Een reanimatie. Politiemensen zijn vaak eerste ter plaatse. Maar een baby'tje van acht dagen had ik nog nooit gehad. Je doet wat je kunt. Die ouders er om heen. Dat gegil. Die totale paniek. En dan komen de ambulancebroeders. Ik wist niet dat er dan een gaatje in het beentje van zo'n baby wordt geboord om een infuus aan te brengen. Omdat zo'n klein kindje geen adertjes heeft waar die naald in kan.. Het kindje heeft het uiteindelijk niet gered.

Norser

De stroom aan incidenten eist zijn tol. „Ik zat vaak bij het bedrijfsopvangteam, werd steeds norser. Je merkt het zelf niet. Collega's misschien wel, die vonden chagrijnig. Anderen zeiden: 'Ach, die Luis. Die kan dat allemaal wel aan.' Omdat ik geen schoolgaande kinderen had moest ik steeds vaker de gaatjes afdichten, avond - en nachtdiensten draaien. Elk jaar al die zelfdodingen. Loop je daar met lichaamsdelen te zeulen.” Als de politie besluit hondengeleiders ook 'in de eerste lijn' in te zetten, waarbij agenten alleen met hun hond als eerste op incidenten afgaan, gaat het in 2011 mis.

(uit het dagboek van John)

Een jonge man, mogelijk onder invloed van drugs, gaat door het lint. Hij heeft zijn grootouders al verwond met messen. Een collega-hondengeleider gaat als eerste naar binnen en spuit pepperspray naar hem. Toch weet hij de hond van mijn collega in de nek te steken. Ik haal Remco, mijn eigen hond uit de wagen. Met hem en mijn plexiglazen schild ga ik de trap op. Op de overloop ligt hij. Schuim uit zijn mond. Als een razende begint hij met die messen op ons in te hakken. Stapje voor stapje gaan de hond en ik achteruit de trap af. Ik hoor de messen afketsen op het schild. Voetje voor voetje naar buiten. Ik zie hem nog staan in de deuropening. Links en rechts van mij hoor ik collega's roepen. Dat hij zijn wapens moet laten vallen. Als hij toch naar voren komt, hoor ik schoten. Zijn been wordt geraakt, maar hij loopt door. Weer schoten. Hij gaat neer. Even later sta ik in het licht van mijn wagen te zoeken of ik zelf ben geraakt.

Diagnose

Het is de druppel, duwt John over het randje. „Ik ging meer drinken. Was moe. Mijn toenmalige leidinggevende hielp ook niet mee. Na dat incident werd ik in eerste instantie vrolijk de volgende dag weer in de avonddienst gezet .” Via maatschappelijk werk komt hij uiteindelijk terecht bij het Psychotrauma Diagnose Centrum (PDC) in Diemen. Symptomen van PTSS en burn-out verschijnselen is de diagnose. John wordt even in de luwte gezet. Na een tijdje kan hij aan de slag bij een rechteam dat veel voorkomende criminaliteit aanpakt.

Hij krijgt echter ook lichamelijk steeds meer klachten. Evenwichtsstoornissen. Hevige pijnen. En op het politiebureau is John niet te genieten. Uiteindelijk belandt hij via allerlei omwegen in 2014 wéér bij het PDC. Nu rolt er wél de diagnose PTSS uit en volgt na een tijdje behandeling bij Centrum45, hèt landelijk centrum voor

specialistische diagnostiek en behandeling van mensen met complexe psychotraumaklachten.

„Daar worden ook veel militairen behandeld. Ik moest voor de therapie alles herbeleven. Uiteindelijk ben ik drie maanden opgenomen geweest. Ik geef het maar eerlijk toe, ik had al een heel plan om er uit te stappen. Wist waar. Welke overweg. Niet in Nederland, aan de andere kant van de grens. Zodat mijn collega's me niet hoefden op te ruimen. Ik schaamde me zo dat ik het niet gered had. Maar mijn vrouw Desiree is mijn redding geweest.”

De hulphond Barry helpt John 's, met name 's nachts uit zogenaamde dissociaties te komen. Bovendien schermt de hond hem, op drukke plaatsen, af. Zodat mensen hem niet onverwachts kunnen benaderen. © Desiree Luijsterburg

Afgekeurd

John wordt definitief volledig afgekeurd. En krijgt uiteindelijk een eenmalig bedrag aan smartengeld. „Daarmee hebben we de stap naar hier, naar Spanje, kunnen maken. Een keuze uit noodzaak. Ik heb een hulphond, Barry, die me helpt als ik een trauma herbeleef, want dan ben ik echt helemaal weg van de wereld. Ver weg van Nederland heb ik ze overigens minder. Hier zijn minder prikkels. In Nederland schiet ik bij elke politiesirene in de stress. Of als ik langs een plaats kom waar ik dingen heb meegemaakt.

De nachtmerries, die blijven echter. Ook hier. Dan is de hond bij me, maakt me wakker als het nodig is. En op openbare locaties schermt Barry me af, staat tussen mij en anderen in. Zodat niemand mij onverwacht aan kan raken, want dat kan altijd een heftige reactie oproepen. Ik sta altijd op scherp. Altijd! Dees heeft haar baan opgezegd en is meegegaan. Dat is de redding van ons huwelijk geweest. Zoals zij op heel veel terreinen mijn redding is geweest!”

Elke dag werken in de frontlinie

Politiemensen omschrijven een ‘gewone’ werkdag als werken in de frontlinie. Zware ongevallen, zelfdodingen, liquidaties en daarnaast het ‘normale’ politiewerk, waarbij geweld tegen agenten ook geen uitzondering meer is. Dat heeft zijn weerslag op de mentale gezondheid van de Nederlandse politiemans- of vrouw.

Inmiddels krijgen elk jaar tientallen politiemensen de diagnose posttraumatische stressstoornis. Er zijn in Nederland nu ruim 1500 agenten die de erkenning PTSS gekregen hebben. Een groot aantal daarvan werkt overigens nog wel. Maar ?? agenten zitten inmiddels, al dan niet langdurig, thuis. Voor de Nationale Politie blijkt het nog altijd een forse opgave om dit probleem te tackelen.

Minister Grapperhaus beloofde de Tweede Kamer deze zomer agenten met PTSS beter te behandelen. Het regende klachten van politiemensen die stelden dat hun probleem niet serieus werd genomen of in allerlei juridische procedures belandden om schadevergoeding te krijgen. Inmiddels heeft de Nationale Politie maatregelen genomen. Zo zijn procedures rondom de erkenning van PTSS als beroepsziekte verkort, worden leidinggevenden extra opgeleid en zijn er allerlei extra trainingen en hulpmogelijkheden, ook voor agenten zelf, ontwikkeld.

Politiewerk is zwaar. Dat mag volgens Van Vemde geen verrassing zijn. ‘Dat weet een ieder die dit vak kiest.’ Tot 2012 had bovendien elke politieregio in Nederland zijn eigen aanpak van PTSS. Daarnaast werden agenten met psychosociale problemen niet altijd serieus genomen. „Een agent is per definitie gericht op actie, die gaat vooruit”, aldus Van Vemde.

„Wat destijds fout is gegaan, kunnen we echter niet terugdraaien, wel die periode goed afsluiten, bestaande gevallen zorgvuldig en waar mogelijk met souplesse afhandelen. En vooral leren van de gemaakte fouten en aan de voorkant van het probleem gaan zitten.” De Nationale Politie nam een groot aantal aanbevelingen over uit een rapport over mentale zorg dat prof. dr. Gersons schreef voor de politie. Een

van de maatregelen is de aanstelling van een eigen korpspsycholoog.

Voor de Nationale Politie is dat Esther Tossaint. Zij ziet al verandering. „We willen ook naar de voorkant van deze problematiek. We selecteren bij de politie al de meest weerbare mensen. Van elke 20 potentiële agenten die de selectie in gaan, komt er maar een echt in dienst. Het blijft echter mensenwerk en dus is het zaak aan die weerbaarheid te blijven werken. Belangrijk is dus vroeg herkennen van psychosociale klachten, waaronder PTSS”, aldus Tossaint.

Er is inmiddels voor elke politie-eenheid een uitgebreid team van experts, inclusief een psycholoog en bedrijfsarts. „En we bieden zelftests aan voor medewerkers zelf. Dat is wel op basis van vrijwilligheid. Plus, er komt meer en meer aandacht voor de familie, de partners en kinderen. Het hebben van een partner met PTSS heeft ook daar een enorme impact.” De politie werkt inmiddels ook samen met externe partijen, zoals Defensie, waar al veel ervaring is opgedaan met PTSS.